

การประเมินค่าหนังสือบรรณานุกรม ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

*

กุศล นาคะชาติ

ความหมายและประโยชน์

บรรณานุกรม มีความหมายได้หลายอย่าง ซึ่งความหมายหนึ่งอาจจะเหมาะกับสถานการณ์อย่างหนึ่ง และอีกความหมายหนึ่งอาจจะเหมาะกับสถานการณ์อีกอย่างหนึ่ง สำหรับคนทั่วไป บรรณานุกรม หมายถึง รายชื่อของวัสดุสิ่งพิมพ์และไม่ตีพิมพ์ แต่สำหรับผู้เชี่ยวชาญทางบรรณานุกรมแล้ว บรรณานุกรม หมายถึง การศึกษาเชิงประวัติ และวิจารณ์เกี่ยวกับวัสดุสิ่งพิมพ์ สำหรับในที่นี้ จะจำกัดความหมายของบรรณานุกรมอยู่ที่ รายชื่อวัสดุสิ่งพิมพ์และไม่ตีพิมพ์ และหนังสือบรรณานุกรม คือ หนังสือที่ให้รายชื่อ ให้รายละเอียดทางบรรณานุกรมของวัสดุสิ่งพิมพ์ และไม่ตีพิมพ์ ช่วยให้ผู้ค้นหาสิ่งพิมพ์เรื่อง (Subject) ที่ต้องการได้อย่างครบถ้วน สะดวก และรวดเร็ว หนังสือบรรณานุกรมบางเล่ม อาจมีเรื่องย่อ ๆ หรือสาระสังเขปประกอบ ซึ่งในกรณีดังกล่าวจะทำให้หนังสือบรรณานุกรมชิ้นนั้น มีค่ามากยิ่งขึ้น เพราะผู้ใช้จะได้อ่านเรื่องย่อ ๆ ของสิ่งพิมพ์ชิ้นนั้น ก่อนตัดสินใจว่า ต้องการอ่านฉบับเต็มหรือไม่

การประเมินค่าหนังสือบรรณานุกรม

ด้วยหนังสือบรรณานุกรมให้ประโยชน์แก่ผู้ใช้มากมาย เช่น ช่วยให้ผู้ใช้ทราบว่าในช่วงเวลาหนึ่ง หน่วยงานหนึ่ง สาขาวิชาหนึ่ง ผลิตสิ่งพิมพ์ชื่อใดออกมาบ้าง มีรายละเอียดทางบรรณานุกรมอย่างไร เป็นต้น เคทซ์ (Katz)¹ ได้เสนอหลักเกณฑ์ ประเมินค่าหนังสือบรรณานุกรม ซึ่งพอสรุปได้ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายในการจัดทำ หนังสือบรรณานุกรมชิ้นนั้นจัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ใด เช่น เพื่อการค้า หรือเพื่อการรวบรวมสารสนเทศ เพื่อการวิจัย เป็นต้น ซึ่งจุดมุ่งหมายเหล่านั้นควรระบุให้ชัดเจนในชื่อเรื่อง หรือในสารบัญ

2. ขอบเขต จะต้องให้สมบูรณ์ที่สุดตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย เช่น จุดมุ่งหมายของการจัดทำ คือ รวบรวมวัสดุสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับประวัติหนังสือ และการพิมพ์ของประเทศไทย ตั้งแต่แรกเริ่ม-2533 บรรณานุกรมนั้นจะต้องรวบรวมสิ่งพิมพ์ทุกชนิดในเรื่อง และช่วงเวลาดังกล่าวไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

*รองศาสตราจารย์ ระดับ 8 ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

3. วิธีการรวบรวม จะต้องระบุไว้อย่างชัดเจนว่ารวบรวมสิ่งพิมพ์จากที่ใดบ้าง ใช้วิธีการใด และผู้รวบรวมจะต้องตรวจสอบรายการแต่ละรายการว่ารายละเอียดทางบรรณานุกรมถูกต้อง และครบถ้วนตามมาตรฐานสากลหรือไม่

4. การเรียบเรียง บรรณานุกรมจะต้องเรียบเรียงอย่างเป็นระบบสามารถค้นหาเรื่องที่ต้องการได้โดยง่าย รวดเร็ว เช่น เรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง เรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้อักษรชื่อ หรือใช้วิธีอื่น ๆ เป็นต้น แต่ไม่ว่าจะใช้วิธีใดก็ตามควรมีคำแนะนำวิธีใช้ที่ชัดเจน ปฏิบัติตามได้ แจ่มให้ผู้อ่านทราบ ถ้าในเนื้อหาใช้คำย่อ ควรมีบัญชีคำย่ออธิบายคำเต็มไว้ด้วย

5. บรรณนิเทศน์หรือสาระสังเขป ถ้าในจุดมุ่งหมายระบุว่าเป็นบรรณานุกรมพร้อมบรรณนิเทศน์ หรือมีสาระสังเขปประกอบบรรณานุกรม บรรณนิเทศน์หรือสาระสังเขปนั้นจะต้องให้รายละเอียดสำคัญของเรื่องที่ชัดเจน เพียงพอ

6. รายละเอียดทางบรรณานุกรม จะต้องให้รายละเอียดที่ถูกต้องตามมาตรฐานสากล และระบุสถานที่ที่จะค้นเอกสารชื่อ นั้นได้ ถ้าหนังสือบรรณานุกรมนั้นเป็นหนังสือที่รวบรวมรายชื่อจากหลายสถาบัน

7. ระยะเวลา หนังสือบรรณานุกรมควรระบุระยะเวลาให้ชัดเจนว่า รวบรวมสิ่งพิมพ์จากช่วงใด ถึงช่วงใด

8. ความถูกต้อง รายละเอียดในรายการบรรณานุกรม แต่ละรายการจะต้องถูกต้อง เช่น หมายเลขของปีที่ ฉบับที่ เป็นต้น ความผิดพลาดของสิ่งเหล่านี้ อาจจะทำให้ผู้ใช้ได้สารสนเทศที่ผิดพลาด และอาจจะทำให้การค้นหาล้มเหลวด้วย

การประเมินค่าหนังสือบรรณานุกรม ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้จัดตั้งและให้บริการการบริการการสอนการวิจัย รวมทั้งการบริการชุมชน ตามจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยมากกว่า 20 ปีแล้ว ปัจจุบันบุคลากรของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย ได้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ แก่วงวิชาการมากมาย ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานในวารสารต่าง ๆ กัน ซึ่งสามารถรวบรวมหนังสือบรรณานุกรมของผลงานดังกล่าว ได้ตั้งรายการข้างล่างนี้

อนึ่ง นอกจากการประเมินค่าหนังสือบรรณานุกรมแล้ว บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมบรรณานุกรมของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์ของงานห้องสมุดโดยทั่วไป บทความนี้จะรวบรวมบรรณานุกรม 3 รายการ เข้ากับหนังสือบรรณานุกรม คือ

1. กุศล นาคะชาติ. "บรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (2517-กรกฎาคม 2521)", **แก้วสน**, 1 (มีนาคม - มิถุนายน 2522), 71-82.
2. กุศล นาคะชาติ "วารสารของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์", **วารสารวิทยบริการ** 2 (มกราคม-เมษายน 2534), 11-17.
3. **วารสารวิทยาการจัดการ ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2533.**

ซึ่งทั้ง 3 รายการถึงแม้ว่าจะเป็นบทความวารสาร และวารสาร แต่มีจุดประสงค์ คือ รวบรวมรายชื่อสิ่งพิมพ์ของหน่วยงานเข้าด้วยกัน ดังนั้นในที่นี้จึงขอรวมนำมาประเมินค่ากับหนังสือบรรณานุกรมชื่ออื่น ๆ ด้วย

บรรณานุกรมของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สามารถรวบรวมทั้งหมดได้ดังนี้

กุศล นาคะชาติ "บรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (2517-กรกฎาคม 2521)" **แก้วสน** 1 (มีนาคม - มิถุนายน 2522), 71-82.

บรรณานุกรมผลงานของคณาจารย์ และของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่พิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ประมาณ ปี พ.ศ.2517 - กรกฎาคม 2521 บรรณานุกรมมีบรรณนิทัศน์ทุกรายการ รายละเอียดทางบรรณานุกรมที่ให้มี ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง ครั้งที่พิมพ์ สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ และปีที่พิมพ์ เรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง

กุศล นาคะชาติ. "วารสารของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์", **วารสารวิทยบริการ** 2(มกราคม-เมษายน 2534), 11-17.

รายชื่อวารสาร ข่าวสารของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตั้งแต่ต้นถึงปัจจุบันพร้อมบทสรุปเกี่ยวกับลักษณะของวารสาร ข่าวสารเหล่านั้น มีบรรณนิทัศน์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ . งานวิจัยและตำรามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ :

บทคัดย่องานวิจัยระหว่างปี 2524 -2529 บทคัดย่อวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย ระหว่างปี 2524-2529 แนะนำตำรา-เอกสารประกอบ

การสอน ระหว่างปี 2520-2529 สงขลา : มหาวิทยาลัยฯ , 2530

(โครงการจัดพิมพ์หนังสือเนื่องในโอกาสครบรอบ 20 ปี แห่งการสถาปนา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ฉบับที่ 4)

รวมบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2524-2529 และ ตำรา-เอกสารประกอบการสอนระหว่างปี พ.ศ. 2520-2529 รายละเอียดที่ให้ในบทคัดย่อ ผลงานวิจัยมี ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อผู้จัดทำ แหล่งเงินทุน การเผยแพร่ รายละเอียดในวิทยานิพนธ์มีชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อผู้เขียน สาขาวิชา และ มีการศึกษาที่เสนอวิทยานิพนธ์ จัดเรียงแยกเป็น 3 ตอน คือ ผลงานวิจัยจัดแยกเรียงตามสาขา งานวิจัยตามข้อกำหนดของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ วิทยานิพนธ์จัดแยกตามสาขา วิชาและตำรา เอกสารประกอบคำสอนจัดเรียงภายใต้ชื่อคณะ บทคัดย่อทุกรายการใช้ชื่อเรื่อง เป็นรายการหลัก

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. บทคัดย่อผลงานวิจัย 2519-2523 (Abstracts 1976-1980). สงขลา : มหาวิทยาลัยฯ , (2523).

บทคัดย่อผลงานวิจัยของอาจารย์ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2519-2523 บทคัดย่อแต่ละรายการจะให้ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ผู้รับผิดชอบในการจัดพิมพ์ ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ สาระสังเขปบางรายการมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เรียงแยกภายใต้ชื่อคณะ และภาควิชาฯ ที่นักวิจัยสังกัด มีดรรชนีชื่อผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. บทคัดย่อวิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาเคมี การศึกษา ปีการศึกษา 2524, 2525, 2526. สงขลา : มหาวิทยาลัยฯ, มปป.

รวมหน้าปกในและสาระสังเขปของวิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาเคมี การศึกษา ปีการศึกษา 2524-2526 จำนวน 12 เรื่อง รายละเอียดที่ให้ในแต่ละรายการ มีชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน สาขาวิชา ปีการศึกษา สาระสังเขป รายละเอียดทั้งหมดมีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ . กองบริการการศึกษา. ทำเนียบผลงานทางวิชาการ 2521 (Staff Academic Achievement Vol. 1).

Prince of Songkhla University. Academic Affaris. Staff Academic Achievement Vol. 1 Songkhla : University , 2521(1978).

ชื่อเรื่องและผู้จัดทำที่ปรากฏที่ปกและหน้าปกในจะเป็นภาษาอังกฤษ แต่เนื้อหาทั้งหมดส่วนใหญ่เป็นภาษาไทย รวมรายชื่อผลงานวิจัย บทความวิชาการ ตำรา ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตั้งแต่ต้นจนถึงปี พ.ศ. 2521รายละเอียดที่ให้มี ชื่อผู้เขียน ตำแหน่งปัจจุบัน ประวัติการศึกษา ผลงาน การเผยแพร่ สาระสังเขป รวมทั้งรายชื่อผลงานที่กำลังจัดทำด้วย เรียงแยกตามคณะ และภาควิชา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ . กองบริการการศึกษา . ทำเนียบผลงานทางวิชาการ 2522 (Staff Academic Achievement Vol. 2 1979). สงขลา : มหาวิทยาลัยฯ , 2522.

รายชื่อผลงานของคณาจารย์ ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่ไม่ได้ตีพิมพ์ใน Staff Academic Achievement Vol. 1, 1978 รวบรวมผลงานของคณาจารย์ตั้งแต่ต้นจนถึงปี พ.ศ. 2522 (โดยประมาณ) รายละเอียดที่ให้มี ชื่อผู้เขียนทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ตำแหน่งปัจจุบัน ประวัติการศึกษา ชื่อผลงานทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่มีบรรณนิทัศน์ เรียงแยกตามชื่อคณะ ภาควิชา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. คณะทรัพยากรธรรมชาติ. บทคัดย่อผลงานวิจัย

พ.ศ. 2526-2530. สงขลา : มหาวิทยาลัยฯ, 2531.

บทคัดย่อผลงานวิจัยของอาจารย์ ข้าราชการ และนักศึกษา คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปี 2526-2530 จำนวน 56 เรื่อง จัดเรียงแยกตามปีที่เผยแพร่งานวิจัย รายการแต่ละรายการประกอบด้วยชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ ชื่อเรื่อง ชื่อวารสารที่เผยแพร่งานวิจัยชิ้นนั้นมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. คณะแพทยศาสตร์. รายงานการวิจัยในรอบ 6 ปี

2524-2529. สงขลา : คณะฯ , 2530.

บทคัดย่อผลงานวิจัยของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ตีพิมพ์ระหว่าง ปี พ.ศ. 2524-2529 รายละเอียดในบทคัดย่อแต่ละรายการมีชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย สารสังเขป การตีพิมพ์เผยแพร่ ซึ่งส่วนใหญ่มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เรียงแยกตามปีที่พิมพ์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์. ปีคดาณี : มหาวิทยาลัยฯ , 2525.

รายการทางบรรณานุกรมเป็นส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ ปรากฏในหน้า 47-79 แบ่งเป็น 2 ตอน กว้าง ๆ คือ ตอนแรก ผลงานทางวิชาการของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีบรรณนิทัศน์ประกอบบรรณานุกรม ตอนที่ 2 มีเฉพาะรายการทางบรรณานุกรม ทั้ง 2 ตอน เรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง บรรณานุกรมที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ ไม่ปรากฏระยะเวลาว่ารวบรวมสิ่งพิมพ์จากปีใดถึงปีใด

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมบทคัดย่องานวิจัย

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เนื่องในโอกาสครบรอบ 5 ปี

2528- 2533 ปีคดาณี : คณะฯ, 2533.

รวมบทคัดย่อของอาจารย์ในคณะ ที่พิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2528-2533 บทคัดย่อผลงานแต่ละเรื่องให้ ชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อผู้ทำวิจัย บทคัดย่อทั้งภาษาไทยและอังกฤษ แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำวิจัย และปีที่ที่ได้รับเงินทุนนั้น งานวิจัยจัดเรียงภายใต้ชื่อภาควิชา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ . คณะศึกษาศาสตร์. รวมบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ (2527-2532). (ปัตตานี : คณะฯ , 2533).

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์สาขาจิตวิทยาการศึกษา ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชนและการบริหารการศึกษา ที่ได้จัดทำขึ้นระหว่างปีการศึกษา 2527-2532 จำนวน 42 เรื่อง

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. บัณฑิตวิทยาลัย. รวมบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ 2524-2529 (สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย , 2533).

เป็นบทคัดย่อเล่มแรกของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รวมบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ของสาขาต่าง ๆ ในระดับบัณฑิตศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2529 จัดเรียงภายใต้ปีการศึกษา และสาขาวิชา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. บัณฑิตวิทยาลัย. รวมบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2530. สงขลา : มหาวิทยาลัยฯ, (2530).

รวมบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาในระดับปริญญาโท ของคณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ รายละเอียดที่มีชื่อวิทยานิพนธ์ ผู้เขียน สาขาวิชา คณะกรรมการที่ปรึกษา และสาระสังเขป มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เรียงภายใต้ชื่อคณะ และสาขาวิชา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. บัณฑิตวิทยาลัย. รวมบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ปีการศึกษา 2531. (สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย, 2533).

รวมบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษของนักศึกษาปริญญาโทที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2531 ในสาขาวิชาเคมี วิทยาการคอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ วิศวกรรมไฟฟ้า จิตวิทยาการศึกษา และศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน รวมทั้งหมด 29 เรื่อง เรียงภายใต้ชื่อคณะ และสาขาวิชา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สำนักงานอธิการบดี. บทคัดย่อผลงานวิจัยทุนอุดหนุนการวิจัยวิทยาเขตหาดใหญ่ พ.ศ. 2524-2529. สงขลา : มหาวิทยาลัยฯ, 2530.

บทคัดย่อผลงานวิจัยของคณาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ระหว่างปี พ.ศ. 2524-2529 รายละเอียดของบทคัดย่อแต่ละรายการมีชื่อเรื่องทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ชื่อผู้วิจัย สถานภาพของผู้วิจัย ภาควิชาที่ผู้วิจัยสังกัด ปีที่ได้รับเงิน มีดรรชนีชื่อเรื่อง เรื่องภายใต้ชื่อคณะฯ และดรรชนีชื่อผู้วิจัยเรียงตามลำดับอักษร

วารสารวิทยาการจัดการ ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2533. สงขลา :

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2525-ปัจจุบัน ราช 6 เดือน.
ISSN 0125-8362

เป็นวารสารฉบับพิเศษ เนื่องในโอกาสครบรอบ 15 ปี ของคณะฯ รวมบทคัดย่อผลงานวิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ของคณาจารย์ ในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ บทคัดย่อแต่ละรายการจะให้ชื่อเรื่องและผู้วิจัย แต่ไม่ได้ระบุปีที่ผลงานนั้น ๆ นำออกเผยแพร่ บทคัดย่อทั้งหมด มี 30 รายการ

ในการประเมินคุณค่าหนังสือบรรณานุกรมครั้งนี้ ผู้เขียนขอใช้หลักเกณฑ์ในการประเมินบางหัวข้อเท่านั้น คือ ขอบเขต วิธีการรวบรวม การเรียบเรียง และรายละเอียดทางบรรณานุกรม

1. ขอบเขต บรรณานุกรมเกือบทั้งหมด จัดพิมพ์เผยแพร่ภายใต้ชื่อหน่วยงานซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1.1 หน่วยงานที่บุคลากรผู้ผลิตผลงานสังกัด เช่น รวมบทคัดย่องานวิจัยของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วารสารวิทยาการจัดการ เป็นต้น หรือผลงานที่เกิดจากการศึกษา ที่หน่วยงานนั้นรับผิดชอบ ได้แก่ รวมบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ ของบัณฑิตวิทยาลัย

1.2 หน่วยงานกลางที่รับผิดชอบงานด้านวิชาการของมหาวิทยาลัย คือ กองบริการการศึกษา ได้แก่ ทำเนียบผลงานทางวิชาการ งานวิจัยและตำรามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ฯ เป็นต้น

ดังนั้น ผลงานชื่อดังกล่าวจะมีความซ้ำซ้อนกันอยู่ส่วนหนึ่ง เช่น สิ่งพิมพ์ที่รวบรวมไว้ใน รวมบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ ของคณะศึกษาศาสตร์ จะปรากฏใน รวมบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัยด้วย หรือ ผลงานที่ปรากฏในบทคัดย่อผลงานวิจัยทุนอุดหนุนการวิจัย วิทยาเขตหาดใหญ่ พ.ศ. 2524-2529 จะปรากฏใน งานวิจัยและตำรามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ฯ ด้วย เป็นต้น ดังนั้นถ้าผู้ใช้ต้องการทราบว่าหน่วยงานใดผลิตสิ่งพิมพ์ใด ควรใช้สิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดยหน่วยงานนั้น ๆ โดยตรง แต่ถ้าต้องการสิ่งพิมพ์ของทั้งมหาวิทยาลัยควรใช้บรรณานุกรมชื่อที่ผลิตโดยหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบงานด้านวิชาการของมหาวิทยาลัย

2. วิธีการรวบรวม เนื่องจากบรรณานุกรมส่วนหนึ่ง ผู้รวบรวมคือ คณะที่ผู้ผลิตผลงานสังกัด จึงจัดว่าข้อมูลได้มาจากแหล่งผู้ผลิตข้อมูลโดยตรง ส่วนสิ่งพิมพ์ที่หน่วยงานกลางของมหาวิทยาลัย เป็นผู้รับผิดชอบในการผลิตเผยแพร่ นั้น ข้อมูลส่วนหนึ่งจะได้มาจากที่หน่วยงานรับผิดชอบอยู่ คือ ข้อผูกพันที่จะต้องส่งผลงานให้ ในกรณีที่ได้รับทุนอุดหนุนในการแต่งตำรา หรือทำวิจัย แต่ส่วนหนึ่งได้จากความร่วมมือของผู้เป็นเจ้าของงาน ซึ่งคงจะได้รับความร่วมมือบางส่วนแต่ "ผู้รวบรวมเชื่อว่า ยังมีผลงานวิจัยในมหาวิทยาลัยอีกมากที่ไม่สามารถลงตีพิมพ์ในหนังสือเล่มนี้"² ดังนั้นในบางกรณีถ้าผู้ใช้ต้องการบรรณานุกรมที่ครบถ้วนสมบูรณ์ในบางเรื่อง คงต้องใช้หนังสือบรรณานุกรมหลายเล่มประกอบกัน

3. การเรียบเรียง ถ้าเป็นหนังสือบรรณานุกรมที่ผลิตโดยหน่วยงานที่บุคลากรผู้ผลิตผลงานสังกัด มักจะแยกเรียงภายใต้ชื่อภาควิชา แต่ถ้าเป็นสิ่งพิมพ์ที่หน่วยงานกลางผลิต มักจะเรียงแยกตามคณะ และภาควิชา มีหนังสือบรรณานุกรมชื่อเดียว คือ งานวิจัยและตำรามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ฯ ตอนงานวิจัย เรียงตามสาขาวิชาอย่างกว้าง ๆ หนังสือบรรณานุกรมทุกชื่อไม่มีคำแนะนำวิธีใช้ ไม่มีดรรชนี ยกเว้น 2 ชื่อ คือ บทคัดย่อผลงานวิจัย 2519-2523 และบทคัดย่อผลงานวิจัยทุนอุดหนุนการวิจัยวิทยาเขตหาดใหญ่ พ.ศ. 2524-2529 ที่มีดรรชนีผู้วิจัย เรียงตามลำดับอักษรอยู่ที่ท้ายเล่ม

การขาดวิธีใช้หนังสือบรรณานุกรม ดรรชนีช่วยค้น ทำให้การใช้ การค้นหาหนังสือบรรณานุกรมทุกชื่อเต็มไปด้วยความล่าช้า ยากลำบาก ทำให้คุณค่าของหนังสือลดลงอย่างน่าเสียดาย

4. รายละเอียดทางบรรณานุกรม รายการแต่ละรายการในหนังสือบรรณานุกรม มีรายการบรรณานุกรมไม่ครบถ้วน และการลงรายการไม่เป็นไปตามหลักมาตรฐานสากลของการลงรายการบรรณานุกรม เช่น งานวิจัย และตำรา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งจัดว่าเป็นหนังสือบรรณานุกรมที่สมบูรณ์ที่สุดของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งรวบรวมผลงานระหว่างปี 2524-2529 รายการบางรายการมีรายละเอียดทางบรรณานุกรมไม่ครบถ้วน การลงรายการไม่เป็นมาตรฐาน ส่วนชื่ออื่น ๆ ก็เช่นกัน บางชื่อไม่ระบุปีที่พิมพ์ของหนังสือ ปีที่ออกวารสาร เป็นต้น

ประโยชน์ของบรรณานุกรมที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางประการหนึ่งคือเป็นแหล่งชี้นำไปสู่สารนิเทศเรื่องที่ใช้ต้องการ ดังนั้นรายละเอียดที่จะ "ชี้นำ" ไปสู่สารนิเทศเหล่านั้นจะต้องครบถ้วน เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการค้นหาของผู้ใช้

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง คือ หนังสือบรรณานุกรมทุกเล่มจะไม่ปรากฏหมายเลข ISBN ซึ่งหมายความว่า หนังสือบรรณานุกรมเหล่านี้ อาจจะไม่ปรากฏในบรรณานุกรมแห่งชาติ

หนังสือบรรณานุกรมเป็นหนังสือที่มีประโยชน์ เพราะเป็นหนังสือที่ผู้ใช้สามารถค้นได้อย่างรวดเร็ว ว่าในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ หน่วยงานหนึ่ง ผลิตสิ่งพิมพ์ใดออกมาบ้าง หรือในแต่ละสาขาวิชา ผลิตสิ่งพิมพ์ใดออกมาบ้าง แต่หนังสือบรรณานุกรม จะใช้ได้อย่างสมบูรณ์ ครบถ้วน จะต้องมีการเรียบเรียงอย่างมีระบบ มีเครื่องมือช่วยค้น มีรายการทางบรรณานุกรม ที่จะนำไปสู่ตัวเอกสารได้อย่างรวดเร็วถูกต้อง ครบถ้วน

รายการอ้างอิง

¹William A. Katz , Introduction to Reference Work, 5th ed., McGraw-Hill Series in Library Education (New York : McGraw-Hill, 1987) , Vol.1 Basic Information Sources, 63.

²มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, งานวิจัยและตำรามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ : บทความวิจัยระหว่างปี 2524-2529 บทความวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัยระหว่างปี 2524-2529 และนำตำราเอกสารประกอบการสอนระหว่าง ปี 2520-2529, โครงการจัดพิมพ์หนังสือเนื่องในโอกาสครบรอบ 20 ปี แห่งการสถาปนามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, อันดับ 4 (สงขลา : มหาวิทยาลัยฯ, 2530), หน้าคำนำ.